

Røða hildin í Vágstúni, Norðoyastevnudag 1998:

Hevur vælferðin gjørt enda á áræðinum

Í hesum døgum fyri júst 100 árum síðani, ja ein heil øld er farin afturum, fór Klaksvíkar Sjúkrahús at virka. Mær er vístur tann stóri heiður at fáa høvi at halda eina av norðoyastevnurøðunum í ár. Hetta í samband við at eg tey síðstu 14 árin havi verið ein partur av dagligu leiðsluni á sjúkrahúsinum, segði Heri Ellingsgaard í røðu síni Norðoyastevnudag

Góðu Norðoyingar, góðu stevnugestir!

Tí ein tókk til NFÍ fyri uppskotið at umboð fyri onkran stovn ella felag fær høvi at røða í smb. við, at tey hava ein merkisdag.

Tað vildi verið alt ov rúgvismikið at útgreina sjúkrahússøguna farnu 100 árin. Nemast skal tí bert við ein part, men lat meg nevna, at Fornminissavnið til hesa Norðoyastevnu hevur skipað fyri framsýning við gomlum sjúkrahúsmyndum og ymiskum lutum.

Í árunum frá 1932 til 1953 var sjúkrahúsið útbúgvingarstað fyri sjúkarsystur. Seinni í summar fara nakrar av hesum sjúkarsystur, ið vórðu útbúnar her, at hava eina framsýning á sjúkrahúsinum.

Eisini er ætlanin at lata dyrnar upp, um áhugi er millum Norðoyingar at vitja og skoða okkara arbeiðsplass.

Eitt bókaverk um Klaksvíkar Sjúkrahús er við at verða greitt úr hondum, og er ætlanin at geva hetta út í tveimum - fyrsta bind seinni í summar — og annað bind í júlíðir í ár.

Hetta verður so hátturin, vit á sjúkrahúsinum fara at markera 100 ára dagin.

Fyri góðum 100 árum síðani, stóðu Norðoyingar og Eysturoyingar (Eysturoyingar á eystaru síðu) saman um at byggja sjúkrahús í Klaksvík. Jútlandingurin Axel Bartsch, sum tá hevði virkað sum økislækni í Klaksvík í 7 ár, kom at standa sum ímyndin av sjúkrahúsbýggingini. Í nógv ár hevði vanligi borgarin stríðst við sjúkrahúsmálinum, og tá stigið endiliga varð tikið, stóðu øll saman, høgur sum lágur.

Tað, sum okkara forfedrar áttu fyri 100 árum síðani - og lat okkum vóna, at hetta er nakað, sum vit funnu aftur við síðsta lögtingsval — tað var áræði og sjálsvirðing. Tí tað, at fara undir at byggja og ikki minst at reka eitt sjúkrahús, vildi í dag verið mett sum óðamannaverk. Mett eftir fólkatáli, útreiðslum og umstøðunum at vinna sær pening, var talan um eitt satt bragd, sum vit í okkara tíð als ikki høvdu hættað okkum at farið undir.

Men okkara forfedrar hugsaðu ikki um vælferð sum vit, teir vóru ikki materialistiskir sum vit, teir vóru ikki forfeladur, kendu ikki til dagliga ovurnýtslu. Tað, teir ynsktu, var bert at

økja um trygdina til tey gomlu, til barnakonurnar, og teir ynsktu at tryggja seg móti hvíligum umfarsjúkum.

Tað tók langa tíð at ferðast til Havnar tá á døgum, og serliga hetta man hava verið ein týðandi orsök, tá avgerðin varð tikið um at byggja sjúkrahús. Okkara forfedrar, teir savnaðu pening, teir bygdu, og teir høvdu enná avlop á teirra byggikonto!

Góði áhoyrari! Tað snýr seg sjálvsagt um áræði, men tað snýr seg sanniliga eisini um egna sjálsvirðing.

Eftir at fyrsta sjúkrahúsið varð bygt í Klaksvík, eru aðrar hugsjónir komnar inn yvir okkum. Trygdarnet er spent út. Tað er ikki longur so neyðugt við áræði — tað gongur nokk, — og hvat við sjálsvirðingini? — ja, her meini eg, at fer áræðið fyri bakka — so fer sjálsvirðingin sama veg.

Tey ráðandi skulu veljast aftur, tá eitt valskelið er farið afturum, og loysunnarorðið og lyftini, eru eitt enn sterkari trygdarnet og samstundis, eður mínum tykki, minkandi krøv til hin einstaka. Sunn fornuft sigur okkum, at hetta í síni náttúr er skeiðt, men vit eru vorðin forkelað, vit góðtaka ikki eina lækking í okkara livifóti. — Ein livifóti, sum fyrst og fremst kann gerast upp í materiellum virðum.vit vilja hava alt, og gongur galið — ja so gongur tað kortini. Onkur tekur um endan — vit hava jú eitt trygdarnet!

Tá fyrstu tíðina, frá 1898 og fram til 1912 varð sjúkrahúsið ríkið sum eitt privat tænavirki. T.v.s. at hvør einstakur rindaði fyri seg. Tað kann ikki gera nakran bilsnan, at tað ikki altíð vóru umstøður at gjalda fyri tænavirki á sjúkrahúsinum. Um hetta mundið, í 1912, tóku allar kommunurnar tí lógvatak og stovnaðu grunn, sum bert hevði til endamáls at veita trygd fyri rakstrarhallinum. Nakað samstundis varð eisini sjúkrakassin stovnstettur.

Rættindini hjá tí einstaka broyttust tó sum frá leið, krøvini øktust, trygdarnetið skuldi spennast út. Í 1930 gjørdist sjúkrahúsið ein vanligur almennur stovnur. Sjúkrakassin og sjúklingurin rindaðu tó ein minni part av rakstrinum nógv ár eftir hetta.

Í dag hava vit eitt annað sjúkrahús enn tað, ið byrjaði at virka fyri eini øld síðani. Og í dag vil eingin siga far-

væl til hendan rættin, at fáa sjúkrahjálpa á tryggum stóði. Tað er óneyðugt at nevna dømi, sum vísa á, at Norðoyingar altíð hava sligið manngarð um sjúkrahúsið.

Vónandi uttan at verða misskilur, má eg venda aftur til sjálsvirðingina! Hvát er tann reint mentali prísurin, vit gjalda fyri vælferðina? Ikki bert, at slík tænastu sum sjúkrahjálpa, men at so mangt annað, í dag er ein sjálvfylgja? Ja, hvát er prísurin reint mentalt? Er munurin á okkum og okkara forfedrum, at vit eru forkelað og taka alt fyri givið? Tibetur eru undantøk, tað hoyra vit ofta, men kann ein ikki loyva sær at spyrja, um vælferðarmodellið hevur gjørt enda á okkara áræði?

Vit eiga eitt vakurt land, vit eiga fiskiríkið og kanska eiga vit eisini ríkið, sum enn ikki er komið undan kavi. Við alskyns ferða- og samskiptismøguleikum tykist umheimurin tættari enn nakrantíð.

Vónandi eru vit eisini eitt fólk, sum megna at gera nýtslu av hesum ríkið og øllum móguleikum.

Vónandi eru vit eitt fólk, sum megna at standa á egnum beinum, og sum megna at ráða í egnum landi. Eitt land, hvørs leiðarar aftur fara at seta áræði og sjálsvirðingina í háseti.

Nú er summar, og vit siggja aftur í túsundávis av børnum og vaksnum savnast á graslíkinum, umborð á róðrabátunum og úti í náttúruni. Hvør á sínum øki vísa hesi fólk áræði. Tey vilja vinna.

Og vit eiga alsamt fleiri fólk, ið eisini vinna sær heiðurlig pláss í tí stóra útlandinum. Hvussu fegnast vit ikki, tá vit hoyra tíðindi, har onkur føroyingur hevur gjørt vart við seg uttanlands? Tað fer sum ein gjóstur ígjøgnum okkum — bara tað, at lítlu Føroyar verða umrøddar.

Og vit eiga fólk við tónlistargávum, fólk sum skriva, yrkja, mála, framfæra á palli,øll vísa tey áræði. — Tey ynskja viðurkenning á sínum serliga listarøki, og tað hava tey øll uppiborið.

Tað hevur verið mær ein sonni frøi, nú í nøkur ár at hava havt høvi at arbeiða í Klaksvíkar Ítróttarfelag. Ikki úti á vøllinum sjálvsagt, — men meira handan leiktjóldini. Í felagnum kann ein beinleiðis merkja kappingaráræði, viljan at vinna — frá tí yngsta til tann elsta! Tosað verður ofta um,

og fyri okkum, sum hava ta gleði at vera við í orkestrinum, er frøin stór um undirtøkuna og vælildina, sum altíð er sýnd okkum. Tað vilja vit fegin takka fyri.

Eg skal takka bæði skótum, ítróttarfólki og tónleikarum fyri at vera við til at seta dám á Norðoyastevnuna. Stevnan er tykkara. Vísið áræði og dirvi — Norðoyingum til stóran heiður. Tøkk til NFÍ fyri eina vælfriskinaða stevnu og tøkk fyri, at eitt umboð fyri Klaksvíkar Sjúkrahús fekk høvi at vera við á røðarpallinum, nú sjúkrahúsið kann hátíðarhalda sín 100 ára dag.

Við ynskinum um framhaldandi góða stevnu og einum góðum summari, vil eg enda við tveimum ørindum úr sangi hjá Hans Andr. Djurhuus.

*Príða land mitt, tær sum havið kvøðu ber,
Fríða land mitt, altíð mær í huga ver!*

*Armin mín ger stinnan eins og herðað stál;
Al tær bestu kenslur upp í míni sál.*

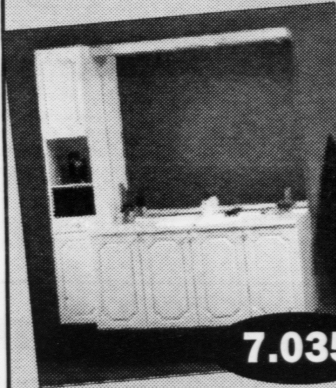
*Um enn alt sigst nyttuleyst, eg havi gjørt,
Ger mær lyndið ljóst og ger mær hjartað stórt!
Um eg skuldi ivast,
Strangt tú revsi meg,
So eg royni bróta slóð og byggja veg.*

Tøkk fyri at tit lýddu á.

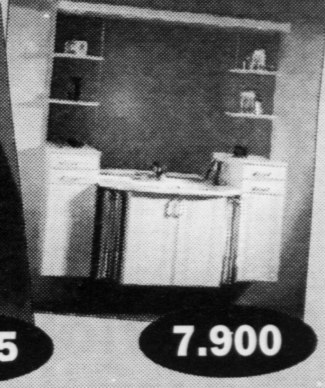
Heri Ellingsgaard

V.V.S. HORNIÐ LÁGPRÍSHANDILIN

Tað snøgga og prýðiliga sniðið hjá DANSANI ger tað lætt at innrætta baðirúmið, sum ein sjálvir ynskir

7.035

7.900

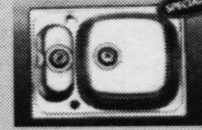
Tí er DANSANI rætta loysnin til títt baðirúm!

GOSBAÐ

150x150

Stálvas

frá kr. 15.000 frá kr. 1.500

V.V.S. HORNIÐ Lágprishandil

Landavegur 2 · 100 Tórshavn
Tlf. 318023 · Fax 310963